لەبارەی پەروەردە

(2)

چاكی مەكەن با خراپ نەبێت

نوری بێخاڵی

لە نووسینەكەی پێشومدا و هەر لەو مینبەرە ئازادەدا، دەربارەی قوتابی و دەرهاویشتە و كاریگەری لایەنی پەروەردەی خێزانی و دامەزراوەكانی دەوڵەت لەسەر كەسایەتی ئەو كائینە و رەنگدانەوە پۆزەتیف و نێگەتیفەكانی لە ژیانی داهاتوی دا ، ئاماژەم بە رۆڵی مامۆستا و شێوازی هەڵسوكەوت و مامەڵەكەی كرد لەتەك قوتابیدا .

لێرەدا هەوڵ دەدەین هەنگاوێك بگەڕێینەوە دواوە تا قسە لەسەر خێزان بكەین ، وەك یەكەم قوتابخانەی پەروەردە و ئامادەكردنی تاك و ئەو رۆڵەی دەیگێڕێ لە بونیادنانی كەسایەتی منالدا.

زۆر لە پسپۆرانی بواری پەروەردە و دەروونناسی ، ژینگەی ماڵ و جۆری رەفتاری دایك و باوك لەتەك منالەكەیان و پەروەردەی خێزانی ، بەفاكتەرێكی فرە گرنگ و هەستیار دەژمێرن لە پرۆسەی پەروەردەكردنی منالدا ، بەجۆرێك كە خودی خێزان لە هەندێ حالەت و شوێنكاتدا دەتوانێ كاریگەری خۆی تەنانەت لە دەرەوەی بازنەی ماڵەوەشدا بەسەر منالەكەیدا هەبێت و هاوكارێكی باشی دامەزراوەكانی پەروەردە و فێركردنی سەر بە دەوڵەت بێت لە پێگەیاندن و ئامادەكردنی كاراكتەرێكی ئەكتیف و بونیادنانی كەسایەتیەكی سەركەوتوو لە تاكدا ، بەلام ئاخۆ ئەم هاوكێشەیە چۆن و چەند و تاكوێ لەگەڵ شێوازی مامەڵەكردن و پرۆسەی پەروەردەكردنی خێزانی كوردەواری بۆ منال كۆك و تەبایە؟

لە دەرەوەی سۆز و رۆمانسیەت ، چونكە ئەستەمە دایك و باوكێك بدۆزیتەوە رقیان لە جگەرگۆشە و كۆرپەكەیان بێتەوە ، لەبەرئەوەی ئەو رایەڵی خۆشەویستی و پەیوەستی سۆزەی نێوان دایك و باوك ومنالەكانیان مەیلێكی سروشتی و خۆڕسكە ، بەلام ئەوەی دەمێنێتەوە جۆر و فۆرم و شێوازی بەرجەستەكردنی ئەو خۆشەویستیە و تەوزیفكردنیەتی لەلایەنی دایك و باوك لە پەروەردەی منالەكەیان بۆ بەرهەمهێنانی كەسایەتییەكی شایستە ، تاكو ئاییندەیەكی گەش چاوەڕوانی بكات ، هاوكات ئەو میكانیزمانەی خێزان دەیگرێتەبەر بۆ سەرخستنی ئەو پرۆسەیە دیوێكی تری هاوكێشەكەن . كەوابێت لەگەڵ پرسیاری یەكەمدا ، ئەو پرسیارەش لەدایك دەبێ كە ئاخۆ تا چەند خێزانی كوردەواری لە نواندنی ئەو رۆڵە و نمایشكردنی دیوی راستەقینەی ئەو خۆشەویستییە و

تــەوزیفکردنی بــە ئاراســتە جــوان و شارســتانی و زانســتییەکەی ســەرکەوتوو بــووە لەبەرامبــەر منداڵەکەیدا؟

من وای بۆ دەچم کە تا ئاستێك وەڵامدانەوەی دروستی ئەو پرسیارە ، دواجار بۆ خۆی دەروازە خۆش دەکات و زەمینەی ئەوە دەڕەخسێنێ کە بتوانین وەڵامێکی راست و لۆژیکی پرسیارەکەی پێشوومان بدەینــەوە و دواتــر لــە کــۆی وەڵامــی هــەردوو پرسیاردا بگەینــە دەرەنجامێــك ، تــا لێیــەوە بتــوانین ئاسۆکانی ســەرکەوتن و ئەگــەر و رەهەنــدەکانی شکســتی کەســایەتی بدۆزینــەوە و لەبــەر رۆشــنایی دەرکەوتەکانی ئەو خوێندنەوەیەماندا ، کەم تا زۆر رێگا چارەکان دەسنیشان بکەین .

وەك وتمان خۆشەویستی خێزان بۆ منداڵەکەی سروشتێکی خۆڕسکانەی هەیە ، بەڵام دەبینین هەر لە ســاتەوەختی منــداڵ بوونــدا هەســت دەکــەین خێزانــی کــوردی تێگەیشــتنێکی هەڵــەی بــۆ کۆرپــەی چاوەڕوانکراو هەیــە ..خێزانــی کوردی پــێش هــەر شت بــۆ ســەلماندنی عــەقڵی باوکسالارییانەی خۆی چاوەڕێی موژدەی کوڕ دەکات ، کە یەکــەم کۆرپــە کــوڕ نــەبوو ، ئیــدی لــەوێوە ســەرەتاکانی تێکچوونی شیرازەی پەیوەندییەکانی نێوان خێزان دەشلەژێن و رەنگدانەوەی نەرێنییان بەسەر منداڵەکەدا دەبێت . واتــە تێگەیشتنی ســەقەتی کۆمــەڵگای کــوردی بــۆ کــچ و کــوڕ و شــانازیکردنی زیــاتری بــە دووەم و گرنگیپێــدانی ، دەســـپێکی ئـــەو نەهامەتییـــە کۆمەڵایەتییەیـــە کـــە دێتـــە بـــەردەم خێزانـــی کوردەواری..تەنانــەت لــە حاڵــەتی بــوونی هــەردوو رەگــەزیش لــە ماڵێکــدا بــە ئاشــکرایی هەســت بــە جیاکاری نێوانیان دەکرێ لەلایــەن خێزانــەوە لــە تــەواوی بوارەکانــدا ، بایــەخ پێدانی زیــاتری خێــزان چڕدەکرێتەوە سەر کوڕە و بەشێوەیەك لەشێوەکان و لــە رێگــەی ئامــاژەی مامەڵــەکانی خێــزان لەتــەك هەردووکیاندا ، کچ دەکرێتە کۆیلەی کوڕ .

دیوێکی تری ترسناك لە شێوازی پەروەردەی منداڵ لــە کۆمــەڵگای ئێمــە کــە دەبێتــە هــۆی لەدەســتدانی هێــزی ئــیرادە و بڕوابــوونی منــداڵ بــە تواناکــانی ، نازکێشــانی لــە راددەبــەدەری دایــك و باوکــە بــۆ منداڵەکانیان ، هەر لە خواردن پێدانەوە بگرە ، تا دەگاتە جل گۆڕین و پێڵاو کردنە پێ و بــەڕێکردنی منداڵ بۆ باخچەی ساوایان ، یاخود قوتابخانە ..لە سەیران و گەشتیشدا خێزانی کوردی دەرفەتی منــداڵ نــادات بــە ئــازادی خــۆی لەتــەك سروشــت و ئــەو شــتە نوێیانــەی دەیبینــێ و هــەوڵی بــۆ ئەوســەر و ئەمســەرکردن هەڵسوکەوت بکــات ، ئەوەنــدەی پێــی دەڵــێن وامەکــە و وا مــەڵێ و وا مەچــۆ ………، هەستی بڕوابوون بە خۆی و هێزی ئیرادەی لەلا دەکوژن ..خۆشیەکە لەوەدایە هەموو دایك و باوکێك پێیان وایە کە ئەمەیان لە خۆشەویستی و لەبەر چاوی منداڵەکەیانــە ، بــێ ئاگا لــەوەی کــە ئــەم جــۆرە رەفتــارە دواجــار جۆرێــك لــە تــرس و ســڵەمینەوە لــە زۆربــەی شــتەکانی دەوروبــەری لــە دڵ و مێشکی منداڵدا دەچێنێ ..یان کاتێ منداڵ نەخۆش دەکەوێ ، یاخود بەهۆی کەوتنە خــوارەوە و یــاری شــوێنێکی

ئازای پێدەگات ، یان ئەو دەمەی سەرگەرمی یارییەکە و شتێکی بۆ ناخرێتە سەریەك و رێك ناخرێ ، زیاد لە پێویست دەلاوێنرێتەوە و بەپەلە پروزێ ئەندامانی خێزان و بەتایبەتی دایك دەگەنە هانای و سەرکۆنەی دەکەن ، یاخود بۆی رێك دەخەن کە دواتر ئەو رەفتارەیان وا لە منالّ دەکات لە ئاییندەدا نەتوانێ لە ئاست هەر روداوێکدا کە دێتە رێگای رووبەڕوویان بێتەوە و بەردەوام چاوەڕێی فریادڕەسێك بکات . ئەم نازهەلگرتنە زیاد لەپێویست و دەستگرتنە زیادەڕۆییە ، وا دەکات منالّ شوناسێك بۆ خۆی و تواناکانی نەدۆزێتەوە .

ئەگەر ئەوە نمایشکردن و تەوزیفکردنی خۆشەویستی خێزان بێت بۆ منالّەکەی ، ئەوا لە قۆناغێکی تری تەمەنیدا و، هەندێ جار هەر لە ساتەوەختی منالّیدا ، خێزانی کورد رەفتارێکی دژ و رێك پێچەوانە لە بەرامبەر منالّەکانیدا دەکات ، کە راستەوخۆ لە بەها و کەسایەتی منالّەکە دادەبەزێنێ و تووشی شکستێکی دەروونی دەکات ، کاتێیش منالّ تەفسیرێکی بۆ ئەو بانێکە و دوو هەوای دایك و باوك پێ نییە ، ئیدی یان منالّێکی بێتوانای شەرمن و ترسنۆك ودەستەپاچەی لێدەردەچێت ، یاخود دەبێتە کاراکتەرێکی شەڕانگێز و تورە لەهەموو شتێك و خاوەن روحی تۆلّە سەندنەوە .

کەواتە خراپ و بەهەلّە تەوزیفکردنی خۆشەویستی و سۆزی دایك و باوك بۆ منالّەکەیان ، دواتریش شێوازی هەلّەی پەروەردەکردن لە قۆناغەکانی تری تەمەنی دا ، وەلامی یەکەمین پرسیارمان دەداتەوە کە فەلسەفە وشێواز و جۆری پەروەردەی خێزانی کوردی و رۆلّی ئەرێنی لە پێگەیاندنی کەسایەتی منالّدا ، رێك پێچەوانەی ئەرك و وەزیفەی سەردەمی و شارستانییانەی پرۆسەی پەروەردەکردنە .ئەوە نییە هەر لە یەکەم چرکەی بوونەوەی زمانی منالّدا ، گیانی پرسیار لەناخیدا دەکوژرێ و کوڕ بۆی نابێت بێتە ناو دانیشتنی گەورەکان و کچ نابێت هەلّسوکەوتی کوڕانە (کە لە بنەڕەتدا منالاّنەیە) بکات ..منالّ کە دەنێردرێتە بەرخوێندن ، خێزانی کوردی لەبری لێپێچینەوە و چاودێری کردن و بەدواداچوونی لە قوتابخانە ، دەیکاتە نێچیرێکی دەستبەستەی بەردەم باوکێتی مامۆستا و لەماڵەوە چاوەڕێی ئێسکەکەی دەکەن و گۆشتەکەیشی دەسپێرنە مامۆستا ..بە شێوەیەکی گشتی خێزانی کوردی ئەوندەی خەمی وەچە نانەوەی هەیە ، لەوەش زیاتر هێندەی خەمی زۆرکردنی ژمارەی کوڕی هەیە ، نیو ئەوندە بە شێوەیەکی زانستی و شارستانی و سەردەمیانە بیری لە پەروەردەکردن و ئاراستەکردنی منالّەکانی نەکردۆتەوە ، هەر لەم روانگەیەوە پێویستە دایك و باوکی کورد چاو بە شێوازی پەروەردەکردن و مامەلّە و رەفتارکردنیان لەتەك منالّەکانیاندا بگێڕنەوە و دەستبەرداری ئەو شێوازە هەڕەمی و میتافیزیکییە بن لە پەروەردەکردندا، کە لە بەرهەمێنانی کەسایەتییەکی کۆیلە و بێ پرسیار و گومانی دەستەپاچە و دوورەپەرێز بترازێ ، بەرهەمێکی جوانتری نابێت .